עין משפט נר מצוה

גמ' לא שנא מד • ישראל יחידי דר עמו: שמס דירס • ויש לו לאכול משמיטתו אלא ולאי ר"ג דיבנה הוה ותחלה גזר על שמיטה דאוריתא ושכח סתם יינם דרבנן ואע"ג דר"ג קודם דר' מאיר הוה תני לוחו בדר"מ משום דפשיטא לן בכל דוכתא דחיים ר"מ למישוע ולספרים נמי דגרסי הכא דשב"ג הא שמעינן ליה בפ"ק דחולין (דף ד.) דס"ל סתום גילי אמת הן גבי מצת סתוי מוחרת דקתני דשב"ג אומר כל מלוה שהחזיקו בה סתוים יותר מדקדקין בה מישראל ושוד דאם כן מה חדשו ר' אמי ור' אסי *במה שעשאום עכו"ם גמורים לבטל רשות ולימן רשות והלא כך היו מעולם לע"ע דליכא למימר דמעיקרא גזור ולא קבלו מיניהו דלענין שמיטה ויין נסך הוא דקאמר התם גזור ולא קבלו מיניהו וגרלה לר"י דבין לחוקי וכין סתוי *לדירה אינם כעכו"ם ומה שלא הוסיף סתוי בהסורי מחסרא בגמ' ר"ג אומר לדוקים וסתוים אינם כעכו"ם היו משום שלא בא המחבר אלא לתקן שלא יקנה לדוקי מלן דכר שמיה ושוד י"ל דאפילו ר"ג עצמו לא הזכיר בדבריו כשאלק על מצת קמח אלא לדוקי לבדו לפי שלא הביא ראייה אלא מלדוקי ואי"ת אי גרס רשב"ג היכי פסקינן בגמרא כר"ל בן יעקב ור' יוחנן נמי דקאמר הכנו כר"ל בן יעקב *הא ר' יוחנן נמי אמר הלכה כרשב"ג בתמצתיו וי"ל דלא פסקינן בגמרא כר"ל בן יעקב אלא על עיקר דבריו דלא אסר בחד ישראל עד שיהו שניס אכל בהא דסבר ליה בפ"ק דסתים כעכו"ם לא פסקינן סותים ואפשר דבהא הלכה כרשב"ג דאין כעכו"ם ושוד דהאידנא לא נפקא לן מידי לענין סתים לבסוף *כשעשאום עכו"ם גמורים:

חציר של עכו"ם הרי הוא כדיר של בהמה • ואם יש בתים הרבה של עכו"ם פתוחין בחצר מותר לישראל להכניס ולהוציא בשם מאחר שאין ישראל דר שם: **ועכו"ם** לא מוגר • ואי"ת מעיקרא דס"ד דטעמא משום דדירת עכו"ם שמה דירה מ"מ דעיקרא לא מגרי ושכיחות מהני ויל"ל דעיקרא כיון דאכל מהני שאין ישראל דר שם מכיר בהן אכל יודע הוא שישראל קונה רשותו בשכירות אכל הכא דאסיקנא שהוא כדיר של בהמה ומן הדין לא בעי מידי גרדי הוא לפרש מ"מ מקינו רבנן שכירות מפי מעירוב וביטול:

בן נח נהרג על פתות משוה פרוטה ולא ניתן להשבון • פירש בקונטרס דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אשר גזל אכל בעובד כוכבים לא כתיב הלכך כיון שעבר נהרג ואין משלם משמע מתוך פירושו דאפילו בגזל מעכו"ם תבירו לא מיחייב בהשבה ולא יתכן לומר בן לפי אותה שיטה דפרק בתרא דעכו"ם קונה דאי אינה קונה אמאי נהרג אכל בהא דנהרג על שוה פרוטה לא קשיא ליה דבדין הוא שיהרג אע"ג דלא קני ביה משיכה כיון דהוי ממון השוב אכל בפחות משוה פרוטה דלאו ממון הוא ובמשיכה נמי לא קני אמאי נהרג ואי בגזל מעכו"ם אחייבי א"ל אפי' בפחות משוה פרוטה ממון חשוב הוא לגבי עכו"ם דלא מחיל על פחות משוה פרוטה ובדין הוא שיהרג אף על גב דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שוה פרוטה לישראל וכל הגזלנים דמיחייבי על הגזילה אע"ג דלא קנו ליה אכל מהא דנהרג על גזל פחות משוה פרוטה מישראל דיק שפיר כדפרסתי ומשמע ליה דאחייבי בגזל מישראל מדקתני ולא ניתן להשבון כלומר דאיתו חייב להחזיר ובגזל מעכו"ם היה חייב כיון דקפיד ולא כתיב דפטר (ב) בגזל מן הנכרי"ם משום דלא כתיבא ביה השבה ומשום קס ליה בדרבה מינה לא מיפטר דלא שייך גבי עכו"ם דהא נמנו לסמוך כמוהו בהגזל בתרא (ב"ק דף קיד.) משמע דלא קנו אלא בייאוש ומוקמינן בלסתים עכו"ם ושוד דאפילו בישראל אי הוי בגזל חייב להחזיר ולא אמרינן דלא מחיל מ"מ כל היכא דאיתיה של ישראל הוא דאי משום דמיחייב מיתה משום דמלמד לישראל כלומר שהוא חשוב ממון ביד עכו"ם דאין שאם ליעבו בשום ענין שיתחייב מיתה ומאי לא ניתן להשבון כלומר כיון דלא קנאי בתמיהה דאמר דלא מיחייב מיתה ומאי לא ניתן להשבון כלומר אם אכלו שאינו בגזל לא מיחייב ליתן דמיו אבל כל זמן שהוא בגזל ודאי חייב להחזיר אבל אין לפרש אינו בתורת השבון לענין שיפסר בהשבתו ממיתה כמו ישראל ממלקות דהוי בכך ניתן לעשה דאם כן דחק בחנם להעמידה בישראל ומשום דמלמד לעכו"ם: **מוהרקי** מוהרקייהו דהני במפסת דמלכא מנח בסוף החולין (ימשת דף מו:) ואבורגני *שלוחים ול"ח פירש מוהרקי ואבורגני כמו בגיין: ורבי

[ובי"ם פעמון בשם רב אלי גאון פירש נקרא אבורגני שלוחים גם בערך מהרק כתב פי' זה בשם ר' נסים וגם על מוהרקי פי' כתיבה ותמימה ורבינו גרשום פי' כלי כתיבה]

בחצר ולא חיישינן דלמא אתי ואי במקום קרוב הוא דיכול למיתא ביומיה חיישינן ולא שרי ר' מאיר ר' אלעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים אוסרין זה על זה

*) [לכאורה נ"ל עד שישכנו ממנו].

גמ' יתיב אביי בר אבין ורב חיננא בר אבין ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקאמרי בשלמא ר"מ קסבר *דירת עובד כוכבים שמה דירה ולא שנא הד ולא שנא תרי אלא ר' אליעזר בן יעקב מאי קסבר אי קסבר דירת עובד כוכבים שמה דירה אפילו חד נמי ניתסר ואי לא שמה דירה אפי' תרי נמי לא ניתסר? אמר להו אביי וסבר רבי מאיר דירת עכו"ם שמה דירה והתניא חציר של עובד כוכבים הרי הוא כדיר של בהמה אלא דב"ע דירת עכו"ם לא שמה דירה והכא בגזירה *שמא ילמד ממעשיו קא מיפלגי ר' אליעזר בן יעקב סבר כיון דעובד כוכבים *חשוד אשפיכת דמים, תרי דשכיחי דדיירי גזור בהו, חד לא שכיח, לא גזרו ביה רבנן ורמ סבר זמנין דמקרי דדייר ואמרו רבנן: *אין עירוב מועיל במקום עכו"ם, ואין ביטול רשות מועיל במקום עכו"ם, עד ששיכיר, ועכו"ם לא מוגר מ"ט: אילימא משום דסבר דלמא אתי לאחזוקי ברשותו, הניחא למ"ד שכירות בריאה בעינן, אלא למ"ד שכירות רעועה בעינן מאי איכא למימר דאתמר רב חסדא אמר שכירות בריאה ורב ששת אמר שכירות רעועה, מאי רעועה מאי בריאה אילימא בריאה = בפרוטה, רעועה = פחות משוה פרוטה, מי איכא למאן דאמר מעכו"ם בפחות משוה פרוטה לא, והא שלח רבי יצחק ברבי יעקב בר גיורי משמיה דרבי יוחנן יהוו יודעין ששוכרין מן העכו"ם אפילו בפחות משוה פרוטה *ואמר רבי דיא בר אבא אמר רבי יוחנן בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להשבון אלא בריאה = במהרקי ואבורגני רעועה בלא מהרקי ואבורגני, הניחא למ"ד שכירות בריאה בעינן אלא למ"ד שכירות רעועה בעינן מאי איכא למימר אפי' הכי חשיש עכו"ם לכשפים ולא מגר. גופא חציר של עובד כוכבים הרי הוא כדיר של בהמה *ומותר להכניס ולהוציא מן חצר לבתים ומן בתים לחצר ואם יש שם ישראל אחד אוסר *דברי רבי מאיר רבי אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרים זה על זה

[תוספות פ"ס]

[לקמן פט.]

[תוספ' פ"ס]

[נ"מ עח.]

[פ"ז כב.]

[ניל לשכיר]

(ויקרא פ)

לשמכון

פ"ח עה. ינמות מז:

[תוספתא פ"ס]

[כתוספ' ליתא דכרי ר"מ]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר"ל בן יעקב אומר נעולם אינו אוסר עד שיהו וכו' דירה ולא הוא אוסר: (ב) תוס' ד"ה בן נח וכו' ולא כפ"ס דסבר לף בגזל מן הנכרי"ם וכו' דלא שייך גבי עכו"ם הא גזלו לסתים לא כסותו:

ב א מיי' פ"ב מה"ל פוסק"ע ה"ח סי"ש סי"ל:

ג ב מיי' שם הלכה יב פוסק"ע שם פ"ד:

ד ג מיי' שם פוסק"ע שם פ"ה:

נוסחא

(חולין ו.) ג' אוי אוסר בחבר דרך טעוכרים ממנו.

ד' אוי אוסר - טמא ילמד ממעשיו.

ה' כמה ישראלים אוסרים - ר"מ - אפי' א'

ני' מהרקי לדיים ר' אליעזר בן יעקב - טנ"ש מבנה

◇ טלבים בספר מח' ר"מ ורא"ד.

ר"א בן יעקב/ ר"מ

תת נוסחא

ב' סוגי טכירות מבני א- טכירות ראויה ב- טכירות בריאה

[כתובות עז.]

מבנה

△ אינ"מאל אלא טלבים בספר בח"לוק בין בריאה לרעועה בטכירות

[חולין ו.]

רבינו חננאל

סגיא דשמעתא דירת עכו"ם לא שמה דירה ובגזירה שמא ילמד ממעשיו פליגי. ר"א בן יעקב סבר (כנון) [כיון] דחשיד אשפיכות דמים תרי דשכיחי דדיירי בתרי עכו"ם גורו בהו רבנן אסור עד שיערבו*) חד ישראל בתרי עכו"ם דלא שכיח דדייר אי מקרי דדיירי לא גורו ביה רבנן • ור' מאיר וסנין דחד נמי דייר ואסור רבנן אין עירוב ולא ביטול רשות מועיל בתרי עכו"ם עד ששיכיר תעכו"ם אינו משכיר לישראל ואע"ג דלא בעינן שכירות בריאה כמו מהרקי ואבורגני כגון בנין אלא אפי' שכירות רעועה דיי לן אפילו הכי עכו"ם לא משכיר לישראל דחיישי לכשפים הכולי עלמא שכירות בפחות משוה פרוטה מן הנכרי הויא שכירות דקי"ל בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להשבון פי' בן נח נהרג על הגזל שאחרתן זו היא מיתתן ואם יגזול בן נח פחות משוה פרוטה נהרג עליה וישראל אין חייבין עליה שאין ישראל חייבין אלא מפרוטה ולמעלה לפיכך לא ניתן להשבון שתחזירה חזרה והשיב את הגזלה אשר גזל ואם אין גזלה אין השבה: גופה חצרו של עכו"ם הרי הוא כדיר של בהמה מותר להכנים מתוכה לבתים ומן הבתים לחוכה ואם יש שם ישראל אוסר דברי ר' מאיר אוקימנא בזמן דליכא הרוא עכו"ם אוסרין זה על זה

תנא

רב נסים גאון

פרק ששי בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה משכחת לה בסנהדרין בפרק ארבע מיתות (דף נו) תנו רבנן: ז' מצות נצטוו בני נח דינים וברכת השם וע"ז וגילוי עריות שפיכות דמים וגזל ואבר מן החי ואמרו אחד זה על שבע מצות בן נח נהרג ואמרו עוד אזהרה שלהן זו היא מיתתן ואמרו פחות משוה פרוטה כיון דלאו בני מחילה נינהו גזל מעליא הוא ולפיכך אם בן נח גזל פחות משוה פרוטה נהרג ומה שאמרו ולא ניתן להשבון כלומר אפילו השיב את הגזילה לגזל אינו נפטר מן המיתה אלא נהרג מכל מקום שכבר חייב מיתה ובמס' ע"ז בפ' השוכר את הפועל (דף עב)